

Кафедра соціальної роботи та мовної підготовки

Схвалено:

На засіданні кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Протокол № 10 від 23 червня 2024 р.

Завідувач кафедри Лариса ОЛЕКСІЄНКО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ»

Спеціальності: 231 Соціальна робота

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Соціальна робота»

Спеціалізація: _____

Кременчук, 2024

Розробники силябусу навчальної дисципліни:

Олексієнко Лариса Анатоліївна – к.пед.н., доц. кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Викладач:

Олексієнко Лариса Анатоліївна – к.пед.н., доц. кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Силябус розглянуто на засіданні кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Протокол № 10 від 23 червня 2024 р.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Соціальна робота з різними групами клієнтів
Шифр та назва спеціальності	231 Соціальна робота
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова циклу професійної підготовки
Кількість кредитів і годин	5 кредитів / 150 год Лекції: 34 Практичні заняття: 28 Самостійна робота студентів: 88
Терміни вивчення дисципліни	5 - 6 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	5 семестр – залік 6 семестр – екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	

2. Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

ПІБ викладача	Олексієнко Лариса Анатоліївна
Посада	доцент кафедри соціальної роботи та мовної підготовки
Контактна інформація викладача	
E-mail	oleksienkolarisa@gmail.com
Контактний телефон	+38067 943 11 51
Телефон кафедри	—
Графік консультацій	Згідно з розкладом на відповідний семестр
Портфоліо викладача	—

3. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Соціальна робота з різними групами клієнтів» спрямована на формування у здобувачів знань і практичних навичок щодо організації та здійснення соціальної роботи з різними категоріями клієнтів: дітьми та молоддю, сім'ями у складних життєвих обставинах, людьми похилого віку, особами з інвалідністю, безробітними, внутрішньо переміщеними особами, представниками вразливих та маргіналізованих груп тощо. У курсі розглядаються особливості потреб, проблем і ресурсів зазначених груп, методи та технології соціальної підтримки, принципи професійної етики й толерантності. Засвоєння дисципліни забезпечує підготовку майбутніх фахівців до ефективної професійної діяльності у сфері соціального захисту та надання допомоги клієнтам з урахуванням їхніх індивідуальних та групових особливостей.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є базові принципи, зміст, методи та технології соціальної роботи з різними групами клієнтів.

Метою курсу є ознайомлення здобувачів з основними методами соціальної роботи з різними групами клієнтів; вивчення змісту, методів, принципів та технологій роботи з ними; ознайомлення з зарубіжною практикою в даній сфері; підвищення теоретичного розуміння соціальної роботи як науки та особливої сфери суспільної діяльності.

Пререквізити та постреквізити

Пререквізити:

Вивчення дисципліни «Соціальна робота з різними групами клієнтів» базується на знаннях, отриманих у рамках вивчення курсу «Деонтологія соціального працівника».

Постреквізити:

Знання та вміння, отримані в процесі вивчення курсу, є основою для успішного опанування таких дисциплін професійного циклу:

«Сучасні стратегії надання соціальних послуг», «Психологічна підтримка у кризових ситуаціях», «Медико-соціальні аспекти соціальної роботи» тощо.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Соціальна робота».

Загальні компетентності	ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
	ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
	ЗК-12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК-13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
	ЗК-14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
Спеціальні компетентності	СК-1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).
	СК-3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.
	СК-4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.
	СК-5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.
	СК-6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.
	СК-9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.
	СК-11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.
	СК-15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.
	СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.
	СК-19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.
	СК-20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.
	СК-21. Здатність застосовувати знання з інклюзії при роботі з різними групами клієнтів.
	СК-22. Здатність застосовувати технології соціальної реабілітації для актуалізації процесів соціальної реадaptaції.

Результати навчання	ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.
	ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.
	ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
	ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.
	ПРН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.
	ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.
	ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.
	ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.
	ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.
	ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.
	ПРН 18. Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад: використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів.
	ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.
	ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.
	ПРН 23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

5. Зміст навчальної дисципліни та розподіл бюджету часу

V семестр

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціальної роботи з різними групами клієнтів.

Тема 1. Становлення соціальної роботи з різними групами клієнтів. Історичні аспекти становлення соціальної роботи в Україні. Соціальна робота як умова вдосконалення відносин держави та різних груп населення. Соціально-демографічні проблеми суспільства. Основи соціальної роботи зі спеціальними групами клієнтів. Сучасні тенденції соціальної роботи з особливими групами клієнтів у різних країнах світу.

Тема 2. Проблема вікової типологізації в соціальній роботі. Підходи до соціально-психологічної класифікації вікової періодизації. Вікова категорія «дитинство». Базові характеристики дитинства. Дошкільне дитинство, молодше шкільне дитинство, підліткове дитинство, рання юність. Вікові завдання. Характеристики основних видів поведінки груп ризику. Соціальні відхилення і субкультури. Проблеми соціального і сімейного виховання. Сучасні

тенденції прояву негативних явищ. Інститути соціалізації. Небезпеки та ризики. Основні напрямки роботи соціальних працівників. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик соціальної роботи з дітьми групи ризику.

Тема 3. Соціальна робота з молоддю. Основні концепції та чинники криміналізації молоді. Фактори ризику. Специфіка соціальної роботи з молоддю: соціально-педагогічний контроль за поведінкою; профілактичні програми; морально-правове і духовне виховання. Особливості соціального захисту молоді. Соціальна робота з обдарованою особистістю. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема 4. Система соціальної допомоги людям похилого віку та самотнім. Вікові завдання. Провідні інститути та агенти соціалізації. Вікова субкультура. Небезпеки. Основні напрями та особливості соціальної роботи: нормативно-правова основа; стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Соціальна та гендерна психологія: особливості процесу соціального мислення; поняття старість та старіння; своєрідність медичних і соціально-психологічних проблем літнього і старечого віку; проблема адаптації до старості. Соціальний захист: профілактика, підтримка і представництво. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Змістовий модуль 2. Організація роботи з різними групами клієнтів.

Тема 5. Принципи організації та зміст соціальної роботи з особами з інвалідністю та людьми з обмеженими можливостями. Специфіка соціальної роботи з інвалідами та людьми з обмеженими можливостями. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Завдання, методи та засоби допомоги. Соціальна інклюзія. Мікро-, мезо-, екзо- та макрорівні соціальної допомоги. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема 6. Соціальна робота з жінками. Сфери діяльності соціальної роботи: проблеми жіночої праці, охорона здоров'я, народжуваність, материнство, дискримінація жінок, сімейне та гендерно-зумовлене насильство, бездомні жінки, кримінальна поведінка жінок. Нормативно-правова основа. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Консультування за методом «рівний-рівний». Програми соціальної реабілітації. Державні та недержавні центри соціальної реабілітації. Соціально-педагогічні технології. Методи реабілітаційного впливу. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема 7. Соціальна робота з сім'ями. Типи та функції сімей. Форми, методи, напрями соціальної допомоги сім'ї. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Індивідуальні, групові, масові форми соціальної роботи. Системний підхід у застосуванні інноваційних методів соціальної роботи з сім'ями. Організаційно-методичні засади роботи груп взаємопідтримки батьків. Проблема встановлення опіки над дітьми-сиротами та дітьми, що залишились без батьківського піклування. Соціально-педагогічна модель роботи з прийомними сім'ями. Соціальна робота з молодими сім'ями. Соціальне посередництво у розв'язанні сімейних конфліктів. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема 8. Соціальна робота з сім'ями з дітьми з особливими потребами. Види сімей з дітьми, що мають особливі потреби. Форми, методи, напрями соціальної допомоги. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Проблема впровадження технологій соціальної роботи в сім'ї із дітьми з особливими потребами. Форми соціальної роботи (індивідуальні, групові, масові). Системний підхід соціальної роботи. Групи взаємопідтримки батьків. Специфіка роботи з фостерними, прийомними та молодими сім'ями, діти в яких мають особливі потреби. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема 9. Соціальна робота у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Міфи та стереотипи про насильство. Насильство за ознакою статі. Домашнє насильство. Насильство над дітьми. Основні проблеми та наслідки насильства. Профілактика насильства та теорії подолання наслідків насилля. Нормативно-правові засади попередження домашнього насильства. Державна політика щодо покращення становища жінок і дітей в Україні. Діяльність суб'єктів у сфері запобігання та профілактики насильства. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

VI семестр

Змістовий модуль 1. Основні принципи та особливості соціальної роботи з групами ризику.

Тема 1. Типологізація за групами девіантно-кримінальної поведінки. Групи ризику як соціально-демографічна категорія. Вікові і соціально-психологічні особливості. Субкультурні особливості. Умови формування. Роль негативних лідерів. Основні види соціальних конфліктів. Основні концепції та технології подолання девіантної поведінки.

Тема 2. Соціальна робота з представниками груп ризику. Сучасні концепції роботи. Нормативно-правова основа. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Огляд сучасних стратегій і методів роботи. Порівняння вітчизняних та зарубіжних практик соціальної роботи.

Тема 3. Соціальна робота з дітьми та молоддю. Нормативно-правова основа. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Вікові і соціально-психологічні особливості. Субкультурні особливості. Дитяча бездоглядність та соціальне сирітство. Основні види соціальних конфліктів. Основні концепції та технології подолання девіантної поведінки. Програми соціально-психологічної реабілітації педагогічно занедбаних дітей. Відновлення статусу дітей соціально-педагогічними методами.

Тема 4. Соціальна робота з військовослужбовцями та їх сім'ями. Характерні особливості групи ризику «військовослужбовці» та «сім'ї військовослужбовців». Аномія. Труднощі військових сімей. Специфіка соціальної роботи з військовими та їх сім'ями. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Завдання, методи та засоби допомоги. Сучасна політика щодо соціальної адаптації, законодавче та нормативне забезпечення. Організації, що надають соціальні послуги. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Змістовий модуль 2. Організація соціальної роботи з клієнтами, які потребують екстреної соціальної допомоги.

Тема 5. Соціальна робота з особами, які мають алкогольні та наркотичні проблеми. Алкогольна залежність. Соціальні проблеми. Наркотична залежність (наркоманія). Обставини. Специфіка роботи з алкоголезалежними та наркозалежними клієнтами. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема 6. Соціальна робота з суїцидентами та особами з вираженим синдромом «емоційного згоряння». Особливості соціальної роботи. Соціально-психологічні чинники суїциду. Особи з вираженим синдромом «емоційного згоряння» та особливості соціально-психологічної допомоги. Симптоми. Фахова допомога. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема 7. Соціальна робота з особами звільненими з місць позбавлення волі. Організація соціального супроводу особам, які звільнені із місць позбавлення волі. Сучасна політика щодо соціальної адаптації, законодавче та нормативне забезпечення. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Визначення цільової групи та мети надання соціальних послуг. Організації, що надають соціальні послуги. Психологічні особливості звільнених із місць позбавлення волі та робота з ними. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема 8. Соціальна робота з мігрантами, біженцями, особами без визначеного місця проживання та злидінними. Мігранти, біженці й переміщені особи. Види міграції. Соціальна робота з мігрантами. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Категорії громадян, котрі відносяться до осіб без визначеного місця проживання. Форми і методи соціальної роботи з особами без постійного місця проживання. Феномен жебракування. Завдання, методи та засоби допомоги злидінним. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема 9. Соціальна робота з жертвами «торгівлі людьми». Феномен торгівлі людьми як соціальна проблема у світі та Україні. Різновиди та наслідки торгівлі людьми. Нормативно-правова основа. Стандарти, положення, методичні рекомендації та інструкції. Запобігання торгівлі людьми як головний елемент протидії цьому явищу. Мережа організацій допомоги потерпілим від торгівлі людьми. Огляд успішних зарубіжних та вітчизняних практик.

Тема / завдання	Бюджет навчального часу		
	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента
V семестр			
Модуль 1			
Тема 1.	2	2	4
Тема 2.	2		4
Тема 3.	2	2	4
Тема 4.	2		4
Підсумкове тестування за модулем 1			4
Модуль 2			
Тема 5.	2	2	4
Тема 6.	2	2	4
Тема 7.	2	2	4
Тема 8.	2	2	4
Тема 9.	2	2	4
Підсумкове тестування за модулем 2			4
Всього за семестр:	18	14	44
VI семестр			
Модуль 1			
Тема 1.	2	2	4
Тема 2.			4
Тема 3.	2	2	4
Тема 4.	2	2	4
Підсумкове тестування за модулем 1			4
Модуль 2			
Тема 5.	2	2	4
Тема 6.	2	2	4
Тема 7.	2	2	4
Тема 8.	2		4
Тема 9.	2	2	4
Підсумкове тестування за модулем 2			4
Всього за семестр:	16	14	44
Всього:	34	28	88

6. Методи навчання та система оцінювання

Лекційні та практичні заняття проводяться у аудиторіях Інституту та/або з використання технологій дистанційного навчання на платформі Zoom.

Поточний контроль здійснюється на практичних (семінарських) заняттях за результатами усіх форм звітності, передбачених політикою оцінювання.

Робота на практичних (семінарських) заняттях має на меті перевірку рівня засвоєння лекційного матеріалу та його практичну імплементацію, що втілюється у формі:

- **дискусій** (обговорення статей, кейсів, відеоматеріалів за тематикою; дебати; «мозковий штурм» для пошуку вирішень соціальних проблем тощо);

- **аналітичних завдань** (аналіз нормативних документів; розбір реальних кейсів із практики соціальних служб; складання порівняльних таблиць тощо);
- **практично-тренінгових вправ** (рольові ігри; інтерактивні вправи; розробка соціальних акцій або просвітницьких кампаній);
- **проектної діяльності** (міні-проекти, підготовка інформаційних буклетів чи онлайн-матеріалів);
- **групових завдань** (робота в малих групах над кейсами та їхня публічна презентація).

Тестування є ще однією формою перевірки рівня засвоєння лекційного матеріалу, що проводиться з використанням автоматизованих систем онлайн-тестування в синхронному або асинхронному режимах. Кількість балів за тест визначається залежно від рівня складності, наявності декількох правильних відповідей тощо.

Самостійна робота здобувачів полягає у цілеспрямованому опрацюванні теоретичних матеріалів, законодавчих та наукових джерел, виконанні індивідуальних завдань, що сприяють формуванню професійних компетентностей соціального працівника та мають на меті поглиблення знань, формування аналітичних умінь, розвиток практичних навичок, самоосвіту та рефлексію. Вона забезпечує поєднання теоретичної підготовки з практичною, сприяє професійному становленню майбутнього соціального працівника. Оцінка її результатів здійснюється на практичних заняттях під час виконання описаних вище форм роботи.

Індивідуальні навчально дослідні завдання (ІНДЗ) мають на меті сформувати у здобувачів навички працювати з теоретичними першоджерелами з проблематики соціальної роботи з різними групами клієнтів, проводити самостійну науково-пошукову та творчу роботу з метою дослідження теми, презентувати її результати публіці та застосовувати дослідницькі навички в реальних професійних ситуаціях. Вони є важливим етапом підготовки до написання курсових та дипломних робіт для отримання ступеня бакалавра та магістра, оскільки допомагають опанувати навички добору, а також, на основі вивчення, узагальнення, систематизації й аналізу матеріалів, зробити відповідні висновки.

ІНДЗ полягають у підготовці здобувачем презентацій та проектів за тематикою курсу. Тему ІНДЗ студенти обирають довільно на початку вивчення дисципліни, виконують її у поза аудиторний час, а презентують результати під час вивчення відповідної теми курсу або по закінченню відповідного тематичного модуля. Здобувачі мають виконати обов'язково одне ІНДЗ за тематикою курсу. Однак, у разі необхідності здобувач може виконати додаткове ІНДЗ та підвищити свою оцінку.

Курсова робота являє собою індивідуальне завдання, яке самостійно виконується здобувачем у постійній взаємодії з науковим керівником (викладачем дисципліни) та має на меті закріплення, поглиблення і узагальнення одержаних під час вивчення навчальної дисципліни знань та їх практичне застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Виконання курсової роботи сприяє розвитку мислення, творчих здібностей, навиків самостійної роботи, зокрема, щодо систематизації, узагальнення, аналізу та критичної оцінки теоретичних навчальних та наукових першоджерел, практичних матеріалів та відповідної нормативно-правової бази з обраної проблематики.

Головним критерієм вибору теми дослідження є її актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку теорії та практики соціальної роботи. Вибір теми здійснюється здобувачем самостійно із запропонованого кафедрою орієнтовного переліку. Однак здобувач може запропонувати власну тему дослідження, обґрунтувавши її доцільність та актуальність та погодивши її з науковим керівником.

Після вибору й затвердження теми з метою оптимізації роботи над дослідженням обраної проблематики рекомендовано користуватися наступним алгоритмом виконання курсової роботи:

- 1) підбір наукових джерел з обраної проблематики;
- 2) складання плану роботи, формулювання мети дослідження, визначення основних завдань (обов'язково узгоджується з науковим керівником та суворо дотримується);
- 3) написання основного тексту;
- 4) формування висновків.

Після написання кожного структурного елементу роботи здобувачу необхідно подати його на перевірку науковому керівнику для ознайомлення та коригування відповідно до існуючих вимог. Отримані зауваження усуваються в зазначені терміни. Завершена робота (у переплетеному вигляді) подається на підпис керівнику, а її результати мають бути презентовані на офіційному захисті, дата якого визначається графіком екзаменаційно-залікової сесії.

Успішне виконання курсової роботи та її захист залежить від належного дотримання вимог, визначених в Методичних вказівках для написання курсової роботи, зокрема, щодо рівня та якості наукового дослідження, наукової новизни, її змісту, структури, форми викладу матеріалу, оформлення, вміння презентувати отримані результати та захистити сформульовані висновки. Роботи оформленні з порушенням державних стандартів і встановлених вимог можуть бути недопущенні до захисту. Невідповідність в оформленні курсової роботи може суттєво вплинути на остаточну оцінку роботи.

Обов'язковою умовою високої оцінки («відмінно») за виконання курсової роботи є апробація результатів дослідження шляхом участі в міжнародних чи всеукраїнських науково-практичних конференціях, що проводяться в Інституті та за його межами.

Орієнтовний перелік тем для індивідуальних завдань та курсових робіт з дисципліни
(можлива зміна теми, її конкретизація чи генералізація за умови узгодження з викладачем)

1. Суть та напрямки соціальної роботи в галузі протидії та зменшення шкоди від вживання адиктивних речовин.
2. Профілактична соціальна робота у галузі протидії та подолання алкогольної залежності.
3. Реабілітаційні програми у рамках соціальної роботи з метою протидії та подолання алкогольної залежності.
4. Профілактична соціальна робота у галузі протидії та подолання наркотичної залежності.
5. Реабілітаційні програми у рамках соціальної роботи з метою протидії та подолання наркотичної залежності.
6. Сучасні підходи до організації профілактичної діяльності з питань ВІЛ / СНІДу з різними категоріями клієнтів соціальної роботи: вітчизняна та зарубіжна практика.
7. Створення структур підтримки для волонтерів у галузі соціальної роботи: можливості та перспективи.
8. Особливості організації соціальної роботи з представниками секс-меншин як однією з груп підвищеного ризику.
9. Профілактична соціальна робота у сфері протидії торгівлі людьми: ініціативи України та міжнародний досвід.
10. Специфіка соціальної роботи з особами, що схильні до суїцидальної поведінки.
11. Проблеми соціально-психологічної реабілітації молоді, яка звільняється з місць позбавлення волі.
12. Реалії та перспективи створення системи допомоги та підтримки безпритульних жінок.
13. Системний підхід у застосуванні інноваційних форм та методів у роботі з сім'ями, що мають дитину з особливими потребами.
14. Особливості соціальної роботи з соціально незахищеними категоріями населення.
15. Специфіка соціальної роботи з клієнтами, що потребують екстреної соціальної допомоги.
16. Соціальна робота з жінками, які перебувають у складних життєвих ситуаціях.
17. Соціальна робота з сім'ями, що перебувають у складних життєвих обставинах.
18. Особливості соціальної реабілітації дитини з обмеженими можливостями.
19. Соціальна робота спрямована на профілактику різних проявів девіації.
20. Роль соціального працівника у створенні соціально-сприятливого середовища у родині.
21. Специфіка соціальної роботи з «дітьми вулиці» та педагогічно занедбаними дітьми.
22. Соціальна робота спрямована на підтримку обдарованої молоді.
23. Сучасні субкультури та їх вплив на актуальні соціальні процеси.
24. Особливості соціальної роботи з фостерними сім'ями.
25. Особливості організації взаємодії соціальних працівників з військовими частинами.

ІНДЗ оцінюється максимально у 15 балів за наступними критеріями:

15 балів – чіткість, послідовність та логічність викладу матеріалу з наданням актуальних даних у формі презентації, в повному обсязі володіє матеріалом, активно відповідає на запитання учасників обговорення, аргументовано доводить свою точку зору, наводить приклади її імплементації на практиці;

10 балів – послідовність та логічність викладу матеріалу з наданням актуальних даних у формі презентації, володіє інформацією фрагментарно, активної участі у дискусії не бере, відповісти на додаткові запитання не може, не має чітко сформованого бачення проблематики та прикладів практичного застосування;

5 балів – студент виконав ІНДЗ у формі презентації з наданням неактуальних чи неповних даних, відповідає лише на запитання висвітлені у представленому дослідженні, не може дискутувати та обґрунтовувати власну думку, навести приклади.

Підсумкове тестування за модулем є формою контролю знань і вмінь здобувачів після завершення вивчення певного модуля, суть якого полягає в перевірці теоретичних знань; оцінці аналітичних умінь; визначенні рівня сформованості професійних компетентностей соціального працівника у зазначеній сфері. Тестування може містити завдання закритого (множинний вибір) та відкритого типу (короткі відповіді, ситуаційні запитання).

Формою **підсумкового контролю в V семестрі** є диференційований залік, який проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни в усній формі з урахуванням набраних здобувачем балів протягом семестру.

Формою **підсумкового контролю дисципліни в VI семестрі** є екзамен. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі сумування оцінок за всі види контролю, які мали місце протягом семестру та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів). Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимально – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

Головними критеріями оцінки роботи здобувачів є:

- 1) рівень засвоєння теоретичних знань (розуміння ключових понять, закономірностей і підходів у роботі з різними категоріями клієнтів);
- 2) уміння застосовувати знання на практиці (здатність аналізувати конкретні випадки, пропонувати шляхи вирішення соціальних проблем, використовувати методи та технології соціальної роботи тощо);
- 3) якість виконання індивідуальних і групових завдань (самостійність, аргументованість, логічність і повнота відповідей);
- 4) активність у навчальному процесі (участь у дискусіях, семінарах тощо);
- 5) дотримання академічної доброчесності (уникнення плагіату, сумлінність при виконанні завдань і тестів);
- 6) розвиток професійних компетентностей (сформованість навичок комунікації, толерантності, емпатії та вміння працювати з клієнтами різних соціальних груп).

Таблиця розподілу балів (V семестр, залік)

Тема / завдання	Форма контролю (звітності)	Макс. кількість балів			Примітки
		Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента	
Тема 1.	Т / ПР	-	5	-	
Тема 2.	Т / ПР	-	5	-	

Тема 3.	Т / ПР	-	5	-	
Тема 4.	Т / ПР	-	5	-	
Підсумкове тестування за модулем 1	ПТ	-	10	-	
Тема 5.	Т / ПР	-	5	-	
Тема 6.	Т / ПР	-	5	-	
Тема 7.	Т / ПР	-	5	-	
Тема 8.	Т / ПР	-	5	-	
Тема 9.	Т / ПР	-	5	-	
Тема 10.	Т / ПР	-	5	-	
Підсумкове тестування за модулем 2	ПТ	-	15	-	
ІНДЗ-1	ІНДЗ	-	15	-	У разі необхідності здобувач може виконати додаткове ІНДЗ та підвищити свою оцінку
ІНДЗ-2	ІНДЗ	-	15	-	
Всього:	-	-	100	-	

Умовні позначення: Т – тестування, ПР – робота на практичних заняттях, ІНДЗ – індивідуальні навчально-дослідні завдання, ПТ – підсумкове тестування, ПК – підсумковий контроль (екзамен).

Формою підсумкового контролю в V семестрі є диференційований залік, який проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни в усній формі з урахуванням набраних здобувачем балів протягом семестру.

Таблиця розподілу балів (VI семестр, екзамен)

Тема / завдання	Форма контролю (звітності)	Макс. кількість балів			Примітки
		Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента	
Тема 1.	Т / ПР	-	4	-	
Тема 2.	Т / ПР	-	4	-	
Тема 3.	Т / ПР	-	4	-	
Тема 4.	Т / ПР	-	4	-	
Підсумкове тестування за модулем 1	ПТ	-	4	-	
Тема 5.	Т / ПР	-	4	-	
Тема 6.	Т / ПР	-	4	-	
Тема 7.	Т / ПР	-	4	-	
Тема 8.	Т / ПР	-	4	-	
Тема 9.	Т / ПР	-	4	-	
Підсумкове тестування за модулем 2	ПТ	-	5	-	
ІНДЗ	ІНДЗ	-	15	-	У разі необхідності здобувач може виконати додаткове ІНДЗ та підвищити свою оцінку

ПК			40		
Всього:	-	-	100	-	

Умовні позначення: Т – тестування, ПР – робота на практичних заняттях, ІНДЗ – індивідуальні навчально-дослідні завдання, ПТ – підсумкове тестування, ПК – підсумковий контроль (екзамен).

Формою підсумкового контролю дисципліни в VI семестрі є екзамен. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі сумування оцінок за всі види контролю, які мали місце протягом семестру та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів). Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимально – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

7. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

В освітньому процесі використовується мультимедійне обладнання, комп'ютери, системи он-лайн тестування, платформа дистанційного навчання.

8. Політика курсу:

Для успішного засвоєння курсу здобувач освіти має регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття, активно працювати, своєчасно та якісно виконувати всі завдання для самостійної роботи та практичні завдання. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані у встановленому порядку. Курс передбачає дотримання принципів **академічної доброчесності**. Усі роботи (практичні, самостійні, контрольні) мають бути виконані самостійно. Виявлення плагиату, списування, фабрикації чи фальсифікації даних призведе до анулювання роботи з оцінкою «0».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D	задовільно	
60 - 67	E		
35 - 59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--------	---	--	--

9. Методичне забезпечення навчальної дисципліни.

Навчально-методичний супровід дисципліни це сукупність усіх навчальних і методичних матеріалів, які використовуються для викладання курсу.

10. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Кулик І.В. Соціальна робота з різними групами клієнтів: навчальний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 236с. URL: <https://ksptsr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/71/2023/02/posibnyk-srzhkh.pdf>

2. Іванова І. Б. Соціальна робота з людьми похилого віку: навч. посіб. К.: Університет«Україна», 2023. 220 с. URL: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/naukovi_vydannia/ivanova_i_b_socialna_robota_z_ludmi_pohilogo_viku.pdf

3. Методичні рекомендації щодо соціальної роботи з військовослужбовцями та членами їх сімей, їх соціального захисту / Бриндіков Ю. Л., Дуля А. В., Караман О. Л., Островська Н. О., Трубавіна І. М., Чередниченко О. Ю. ; за ред. О. Л. Караман, І. М. Трубавіної. Полтава; Кривий Ріг: КДПУ, 2024. 101 с. URL: https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10273/%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%86%20%D0%A0%D0%95%D0%9A%D0%9E%D0%9C%D0%95%D0%9D%D0%94%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%87%20%D0%A9%D0%9E%D0%94%D0%9E%20%D0%A1%D0%A0%20%D0%97%20%D0%92%D0%86%D0%99%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%9B%D0%A3%D0%96%D0%91%D0%9E%D0%92%D0%A6%D0%AF%D0%9C%D0%98_24.05.24.pdf?sequence=1&isAllowed=y

4. Протидія та соціальна профілактика торгівлі людьми в Україні : навчальний посібник / автори-упорядники Р. М. Андрусишин, І. І. Сидорук, Я. М. Когут. Львів : Растр-7, 2023. 176 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6491/1/%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD_%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BD_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf

5. Путівник координатора заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Практичний посібник / За заг. ред. А. Б. Блага. К.: ФОП Клименко, 2020. 156 с. URL: https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/GBV%20Guide%20for%20Coordinators_FINAL_WEB_27042020.pdf

6. Семигіна Т. Міжнародна соціальна робота: пріоритети та стандарти. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 175 с. URL: https://www.researchgate.net/deref/https%3A%2F%2Fbit.ly%2F3fkRaLt%3Ffbclid%3DIwAR3-SrGF6NDCE56-TnbJanUz1IVuNmnr15J-_0DWif5HjbaA3iHWTlk4KV0?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIn19

7. Семигіна Т., Столярик О. Розвиток сильних сторін клієнтів соціальної роботи: Посібник. Таллінн: Teadmus, 2024. 257 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/377902391_ROZVITOK_SILNIH_STORIN_KLIENTIV_SOCIALNOI_ROBOTI

8. Семигіна Т. Сприяючи змінам: дослідження в соціальній роботі. Таллінн: Teadmus, 2025. 436 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/387690845_Spriauci_zminam_doslidzenna_v_socialnij_roboti

9. Семигіна Т. В. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL:

https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299b1d20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf

Допоміжні:

1. Бурлака О. Зарубіжний досвід соціального забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і можливості його використання в Україні. *Підприємство, господарство і право*. 2020. С. 59-64. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.1.11>
2. Литвинчук Л. М. Психологічні засади реабілітації наркозалежних осіб : дис. ... д-ра псих. наук : 19.00.04 – медична психологія. Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, Київ. 2018. 414 с. URL: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/dis_litvinchuk_1_1518969241.pdf
3. Методичні вказівки для написання курсової роботи / укл. Кришан О. Ф. Кременчук : Придніпровський інститут «ВНЗ «МАУП», 2023.
4. На шляху до інклюзії: соціальна робота з дітьми з інвалідністю та їхніми сім'ями: посібник / А. М. Гладичук, Н. М. Горішна, І. П. Криницька, О. М. Мороз, Т. В. Семигіна, М. О. Скочко, Г. І. Слозанська, О. Ю. Столярик, Ж. В. Петрович. Житомир: ТОВ «505», 2024. 380 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/386290276_ETICNI_ASPEKTI_SOCIALNOI_ROBOTI_Z_DITMI_Z_INVALIDNISTU_TA_IHNIMI_SIM'AMI
5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
6. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги кризового та екстреного втручання : Наказ Міністерства соціальної політики України № 716 від 01.07.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-16#Text>
7. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин: Наказ Міністерства соціальної політики України № 677 від 01.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1218-20#Text>
8. Про затвердження порядку взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді і установ виконання покарань у проведенні соціальної роботи з неповнолітніми та молоддю, які відбувають покарання в цих установах і звільняються з них. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1425-05#Text>
9. Про затвердження форм обліку соціальної роботи з сім'ями/особами, які перебувають у складних життєвих обставинах: Наказ Міністерства соціальної політики України від 13 липня 2018 року № 1005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0943-18#Text>
10. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017, поточна редакція від 01.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0943-18#Text>
11. Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017, поточна редакція від 20.01.2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17#Text>
12. Про соціальні послуги: Закон України (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 4017-IX від 10.10.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
13. Протидія торгівлі людьми в Україні: навчально-методичний посібник до спецкурсу / Автори-упорядники: Е. Мручківська, Н. Пахом'юк, О. Кочерга; за заг. ред. К. Левківського та ін. К.: ВАІТЕ, 2017. 88 с. URL: <https://ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/Posibnyk-CTHB-final.pdf>
14. Профілактика деструктивної поведінки підлітків / За ред. Т. Журавель, Ю. Удовенко. Київ: Видавництво ФО-П Буря О.Д., 2022. 144 с. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/21421/file/destructive_behavior.pdf
15. Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль 25–26 квітня 2024 року). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. 268 с. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/32807>

16. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів : методичний посібник до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота / уклад.: Т. П. Хлівнюк, К. О. Кулава. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2023. 78 с. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dfd5ef39-ebff-46d1-a690-754260a5b83f/content>

17. Соціальна робота: Навчальний енциклопедичний словник-довідник / За науковою ред. д.с.н., проф. В. М. Пічі. Вид. 4-те, виправлене, перероблене та доповнене. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 618с. URL: <https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Sotsial-na-robota.pdf>

18. Столярик О., Семигіна Т. Соціальна робота із сім'ями, які виховують дітей з аутизмом: інтервенція розвитку сильних сторін: Монографія. Таллінн: Teadmus, 2022. 188 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/363691319_Socialna_robota_iz_sim'ami_aki_vihovuut_ditej_z_autizmom_intervencia_z_rozvitku_silnih_storin

19. Франко Н., Акіменко В. Актуальні напрями соціальної роботи з військовослужбовцями та їхніми сім'ями. Scientific Issues of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Section: Pedagogics and Psychology, 78, 2024. С. 42-46. URL: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-78-42-46>

20. Шинкарук В.Д., Пеша І.В., Сопівник І.В., Галайдюк В.В., Кошук О.Б. Моніторинг і оцінка у соціальній роботі: навчальний посібник. К.: «Компринт», 2022. 360 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u188/posibnik_monitoring_1673873800.pdf

10. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник / Уклад. Т. Д. Кочубей, О. М. Бойко. Умань : ФОП Жовтий О. В., 2016. 278. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/4861>

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України URL: www.kmu.gov.ua
3. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>